

Магістр 2 року навчання  
фінансового факультету ХНЕУ

## **ВИБІР НАЙКРАЩОГО МЕХАНІЗМУ ЗАКРИТТЯ БАНКІВ В УКРАЇНІ**

*Анотація. Розглянуто основні механізми закриття нежиттєздатних банків, які використовуються в європейських країнах і США. Проведено аналіз цих механізмів на основі методу ієрархій для визначення найкращого з них для України.*

*Аннотация. Рассмотрены основные механизмы закрытия нежизнеспособных банков, которые используются в европейских странах и США. Проведен анализ этих механизмов на основе метода иерархий для определения наилучшего из них для Украины.*

*Annotation. The basic mechanisms of closing the nonviable banks which are used in the European countries and the USA are studied. The analysis of these mechanisms has been held on the basis of method of hierarchies for choosing the best of them for Ukraine.*

*Ключові слова: механізми закриття нежиттєздатних банків в Україні, ліквідація, M&A, P&A, "бідж-банк".*

Світова фінансова криза виявила проблеми банківського сектору України, яким і в умовах економічного зростання не приділялось достатньо уваги. Мова, насамперед, йде про низький рівень капіталізації банків, недосконалість механізмів реорганізації та ліквідації банків, значну залежність банків України від зовнішніх запозичень, низьку якість ризик-менеджменту, надання переваги кредитуванню в іноземній валюті, низький рівень транспарентності банківського сектору тощо. Також виявилось, що в Україні практика роботи з нежиттєздатними (проблемними) банками є обмеженою та не відповідає світовій, а також об'єктивно поставила питання щодо необхідності розширення механізмів роботи з нежиттєздатними банками, зокрема в сучасних умовах особливої актуальності набула проблема застосування в Україні операцій "бідж-банк" як механізму закриття нежиттєздатних банків.

За даними другого кварталу 2012 року 19 із 174 банків України є збитковими, що на 4 банки більше, ніж у першому кварталі цього ж року, тому сьогодні гостро стоїть питання роботи з такими банками.

Отже, метою статті є вибір найкращого механізму закриття банків в Україні. Вирішенням питання щодо механізму закриття проблемних банків займаються такі науковці, як: Міщенко В. І., Крилова В. В., Ніконова М. В., Малюков В. П., Куліков С. Г. [1] та ін. Але однозначного висновку щодо механізму закриття банків в Україні не було зроблено, що й обумовило мету даної статті.

У цілому в умовах кризи тенденція до збільшення кількості проблемних банків властива багатьом країнам світу. При цьому вкрай важливо оперативно виявити та усунути "проблемність" банку, оскільки проблеми окремого банку можуть зумовити ланцюгову реакцію та спричинити масові банкрутства банків, а відтак і крах банківського сектору в цілому.

У світовій практиці застосовуються такі механізми закриття нежиттєздатних банків: ліквідація, злиття та поглинання (MergerandAbsorption (M&A), операції придбання активів та прийняття зобов'язань (відомі як PurchaseandAssumptionTransaction (P&A), "бідж-банк" (або як його ще називають, "санайний банк", "перехідний банк", "міст-банк") [1].

Отже, для вирішення питання щодо проблемних банків в Україні необхідно обрати найкращий механізм закриття нежиттєздатних банків з тих, що представлені, що, в свою чергу, вже використовується в інших країнах світу. Для вибору найкращого варіанта слід використати метод аналізу ієрархій, який ґрунтується на парному порівнянні механізмів закриття банків за окремими критеріями, які, в свою чергу, порівнюються між собою, що дає змогу виявити, який механізм використовувати в Україні, а від якого слід відмовитись.

Для порівняння запропонованих механізмів обрано такі критерії: додаткове фінансування; потреби вкладників та довіра до банківської системи з боку населення; збереження функцій банку-банкрота; час проведення операцій.

За допомогою попарного порівняння в матриці можна визначити важливість кожного з обраних критеріїв. Результати порівняння зображено на графіку (рис. 1).



Рис. 1. Питома вага критеріїв, за якими проведено порівняння механізмів закриття банків

Так само слід порівняти наведені механізми за кожним із цих критеріїв, що дасть змогу виявити питому вагу кожного механізму за окремим критерієм. Результати порівняння внесені у зведену таблицю для отримання остаточного результату, що наглядно зображений на графіку (рис. 2).



Рис. 2. Результативні оцінки механізмів закриття банків

Отже, за результатами аналізу найбільш прийнятним механізмом закриття проблемних банків в Україні є створення "брідж-банку" і використання його операцій, а на другому місці є операції з придбання активів та прийняття зобов'язань (відомі як Purchase and Assumption Transaction (P&A)).

В Україні загальноприйнятими механізмами закриття нежиттєздатних банків були ліквідація або злиття та поглинання. З липня 2009 року на законодавчому рівні регламентовано операції P&A та операцію "санаційний банк" ("брідж-банк"). Започаткування можливості реалізації цього механізму в Україні потребує також розроблення спеціального нормативно-правового акта, який би чітко визначав умови та порядок здійснення цієї операції [2].

З одного боку, важливою перевагою операції "брідж-банк" є тимчасовий характер його функціонування, що дозволяє виграти час для пошуку потенційного інвестора та забезпечити зважений підхід до підготовки умов відповідної угоди. З іншого боку, операція "брідж-банк" є різновидом прямого державного втручання, її використання має ґрунтуватися на зваженому та обґрунтованому підході, та застосовуватись виключно у випадку банкрутства великого банку та наявності системного ризику.

Операції P&A – це механізм закриття нежиттєздатного банку, який дозволяє іншому банку придбати деякі або всі активи нежиттєздатного банку з одночасним прийняттям на себе деяких або всіх його зобов'язань. На відміну від операцій злиття та поглинання (M&A), при операції P&A банк-набувач (покупець, що приймає банк) отримує активи та зобов'язання банку-банкрота, проте операція злиття або поглинання не здійснюється. Щодо решти активів, то застосовується процедура ліквідації [3].

Слід зауважити, що безпосереднє застосування операції "санаційний банк" ("брідж-банк") в Україні є доцільним виключно за умов банкрутства великого банку та наявності системного ризику. За відсутності зазначених умов застосування операції "санаційний банк" ("брідж-банк") не є виправданим. Це пояснюється тим, що операція "санаційний банк" ("брідж-банк") є методом державного втручання, останнє згідно з ринковими принципами врегулювання криз у банківському секторі є доцільним лише для запобігання системним наслідкам кризи та застосовується виключно протягом обмеженого строку. Враховуючи це, під час роботи з нежиттєздатними банками перевага має надаватись, насамперед, таким механізмам роботи, як операція P&A, злиття та поглинання.

Тобто на даному етапі в Україні має місце застосування двох механізмів роботи з проблемними банками, операції P&A та операції "санаційний банк", вибір якого залежить, насамперед, від ситуації конкретного банку.

- Література:** 1. Санаційний банк – "бідж-банк" як механізм роботи з нежиттєздатними банками : монографія / Міщенко В. І., Крилова В. В., Ніконова М. В. та ін. ; Центр наукових досліджень Національного банку України. – К. : УБС НБУ, 2011. – 119 с.
2. Крилова В. В. Основні засади створення "бідж-банку" в Україні / Крилова В. В., Ніконова М. В. // Вісник Української академії банківської справи. – 2010. – № 1. – С. 95–102.
3. Крилова В. В. Санаційний банк як механізм роботи з нежиттєздатними банками / Крилова В. В., Ніконова М. В. // Вісник НБУ. – 2010. – № 9. – С. 26–28.